Ajoneuvojen ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimukset

Liikenne- ja viestintävaliokunnan kuuleminen 29.11.2022

Sami Aherva, yksikönjohtaja, Stara, Logistiikka, Helsingin kaupunki

Helsinki

Esityksen sisältö

- Helsingin kriteeritilanne
- Helsingin kaupungin kokemukset ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista annetun lain noudattamisesta
- Helsingin kannanotto lakimuutosehdotuksesta ja toiveet lain toteutumisen seurannasta

Helsingin kriteeritilanne

1. Lakisääteiset ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimukset

2. Helsingin kaupungin omat ajoneuvo- ja kuljetuspalveluiden hankintakriteerit (lain ulkopuolelle jäävät hankinnat)

- Kaupunginhallitus asettanut 9.5.20222 velvoittavat ympäristökriteerit vuosille 2022–2030. Kriteerit kiristyvät ja niiden taso tullaan tarkastamaan kahden vuoden välein. Työkoneiden hankinnassa noudatetaan Green deal –sopimuksen vaatimuksia.
- Helsingin kaupunki julkaissut yhteisen tahdonilmaisun Oslon, Kööpenhamina, Vantaan ja Barcelonan kaupunkien kanssa työmaiden päästöjen vähentämiseksi ja erityisesti täysin päästöttömien työmaakoneiden käytön edistämiseksi

Helsingin kaupungin kokemukset ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista annetun lain noudattamisesta

Tehdyt hankinnat, alihankinnat, raskas kalusto:

- Helsingin kaupunki noudattaa jo nyt lain ajoneuvo- ja kuljetuspalveluiden ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksia moottoriajoneuvo- ja alihankintapalveluiden hankinnoissa.
- Helsingin hyvinvointialueella tullaan jatkamaan samoilla kriteereillä, joita Helsingin kaupunki jo nyt noudattaa, eli muutos on toteutettu.

Hankintojen seuranta

- Jälki-ilmoitusmenettely ei kerro, kuinka hankinnat ovat todellisuudessa toteutuneet puitejärjestelyissä, vaan kuinka paljon hankintasopimuksissa on ko. lain kriteeristön mukaisia ajoneuvoja
- Kuinka toteutetaan Helsingin kaupungin ja Helsingin hyvinvointialueen seuranta? Tuleeko raportoida Helsingin kaupunki ja Helsingin hyvinvointialue ominaan vai yhdessä? Koska kummallakin on sama y-tunnus, niin pitääkö myös raportoida kokonaisuus yhdessä?
- Koska Helsingin kaupunkia ja Helsingin hyvinvointialuetta koskevat tiukemmat vaatimukset, ja alueella on hyvin paljon raportoitavaa, olisi Helsingin raportoinnin kannalta välttämätöntä, että Helsinki saisi Traficomin ajoneuvorekisteriin seurantaportaalin, josta Helsinki voisi tarkastaa ja seurata kuinka alihankintapalveluiden tilauksissa tuottajien ajoneuvot toteuttavat lain kriteerit. Seuranta tehtäisiin rekisterinumeron ja Traficomista saatujen rekisterin mukaisten päästötietojen mukaan.

Helsingin kaupungin kokemukset ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista annetun lain noudattamisesta

Saatavuus, hinta

- Puhtaiden ajoneuvojen saatavuudessa on ollut ongelmia, ja varsinkin pakettiautojen toimitusajat voivat olla jopa 13 kk.
- Lisäksi raskaan kaluston saatavuudessa ja sopivuudessa kuntatyöhön on ongelmia.
- Markkinat kehittyvät, mutta saatavuusongelma tulee olemaan kriittinen, koska kaikki toimijat tekevät hankintoja samaan aikaan. Saatavuus ei siten kohtaa tarpeiden kanssa ja hankintahinnat tulevat nousemaan yli kipukynnyksen.

Helsingin kaupungin kokemukset ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista annetun lain noudattamisesta

Latausinfra (sähkö, biopolttoaineet)

- Helsingin samanaikaisesti ratkaistava omien ajoneuvojen latausinfra ja julkisen latausverkoston sijoittelu, maankäyttö ja operaattorit.
- Tämä tarkoittaa, että täyssähköajoneuvojen hankintahintaan on laskettava myös latausverkoston rakentaminen ja lisäksi sähkösyöttöjen suurentaminen ja/tai rakentaminen. Tämä lisää Helsingille tulevien sähköautohankintojen lisäksi latausinfran rakentamisen kustannuksia. Samalla joudutaan ratkaisemaan, kuinka kuljetusten alihankintapalveluiden täyssähköautojen lataus tullaan toteuttamaan, nojautuvatko ne julkisiin latauspaikkoihin, kaupallisiin vai omiinsa? Yhteiskunnan kannalta olisi viisasta saada latausinfralle järkevä vierailijasopimus (roaming) hinnoittelu, jolloin vältyttäisiin turhilta ajoilta, jolloin aina olisi järkevintä ladata lähimmällä latausasemalla.

Helsingin kaupungin kokemukset ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista annetun lain noudattamisesta

Latausinfra (sähkö, biopolttoaineet)

- Helsinki on jo nyt asettanut omille dieselkäyttöisille ajoneuvoille uusiutuvan polttoaineen käyttövelvoitteen, jota seurataan ajoneuvokohtaisesti. Uusiutuvan polttoaineen käyttö on lisääntynyt vuosittain. Alihankintapalveluiden uusiutuvien polttoaineiden käytön valvontaan tai raportointiin tulisi saada yhteiset säännöt ja mahdollisesti jopa velvoitteet. Suoritemäärät Helsingissä ovat niin suuret, että seuranta vaatisi oman tietojärjestelmän rakentamisen tai sitten velvoitteen raportoinnista julkisiin palveluihin tarjoaville alihankintapalveluille.

Helsingin hyvinvointialueen palveluntuottajat

- Mitkä ovat Helsingin hyvinvointialueelle palvelua tuottavien yritysten ja kolmannen sektorin velvoitteet ajoneuvo- ja kuljetuspalveluiden ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista annetun lain noudattamisesta?

Helsingin kaupungin kannanotto lakimuutosehdotuksesta ja toiveet lain toteutumisen seurannasta

- Lakimuutoksella ei ole juuri vaikutusta Helsingin kaupungin sisäisiin toimiin puhtaiden ajoneuvojen lain tavoitteisiin pääsemiseksi
- Huomioina kuitenkin:
    - Toivotaan selkeytystä, mitä Helsingin hyvinvointialueella tarkoitetaan? Mahdollisesti Helsingin sosiaali- ja terveystoimialaa ja pelastuslaitosta.
    - Kuntayhtymien ja kuntataustaisten yhtiöiden tulee eri ajoneuvoluokkien ja toiminta-alueensa perusteella soveltaa laista tulevia hyvin vaihtelevia velvoiteluokkia ja jopa velvoiteluokkien keskiarvoja. Huolena, että näiden myötä lain toteuttaminen ja seuranta vaikeutuvat entisestään.
- Toiveena, että lain toteutumisen seurantaa kehitetään nykyiset haasteet huomioiden sekä siten, että raportointitieto olisi Traficomin kautta myös hankintayksiköiden käytettävissä. Helsingin raportoinnin kannalta olisi välttämätöntä, että kaupunki saisi Traficomin ajoneuvorekisteriin seurantaportaalin, josta Helsinki voisi tarkastaa ja seurata, kuinka alihankintapalveluiden tilauksissa tuottajien ajoneuvot toteuttavat lain kriteerit. Seuranta tehtäisiin rekisterinumeron ja Traficomista saatujen rekisterin mukaisten päästötietojen mukaan.

Kiitos!

Helsinki